

עשרת ימי עטרת

לע"נ הגה"צ ר' יחזקאל אליהו בהגה"צ ר' יהושע הורוביץ זצ"ללה"ה

עטרת ראשינו ממשנתו של הרב אב"ד שליט"א

אשה שבירכה ברכה"ת והפסיקה לצורך עסקיה האם כשחוזרת ללמוד חייבת לברך שנית ברכה"ת

ד"ה ואסור, ומ"מ מותר ללמוד בו תורה ולפיק מברכין ברכה"ת. והשתא לפי"ז אדם שבירך ברכת התורה ביום תשעה באב והפסיק, חייב לחזור ולברך ברכה"ת, דהא ביום ת"ב ליכא חיוב ללמוד תורה ולא שייך בזה סברת התוס' בברכות הנ"ל. ולא מבעיא כשהולך ללמוד במוצאי תשעה באב דצריך לחזור ולברך, אלא הפסיק מללמוד ביום תשעה באב, אלא אפי' בשבירך בבוקר של ת"ב ברכה"ת והפסיק, ושוב רוצה ללמוד שאר דברים המותרים בת"ב, דינא הוי דצריך לחזור ולברך, וזו לא שמענו. והנה בגוף דברי התוס' בברכות הנ"ל, הנה הרא"ש ז"ל כ' בשינוי קצת, וז"ל בפ"א ה"ג "מסתבר שבינו אדם שרגילין תמיד לעסוק בתורה, ואפי' כשיוצאין לעסקיהן ממהרין לעשות צרכיהם כדי לחזור וללמוד, לא חשיב הפסק לענין הברכה". ושינה מלשון התוס' דכתבו שבינו מייאש דעתו דכל שעה אדם מחוייב ללמוד דכתיב והגית בו יומם ולילה.

ויש לענין אם פליג על סברת התוס', או דילמא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. והנה גי' נימא דפליגי ולדעת התוס' תליא בחיוב ולדעת הרא"ש ז"ל תליא ברגילות, וז"ל לדגני תשעה באב שכ' לעיל דכיון דאינו צריך ללמוד הוי הפסק וחוזר ומברך ברכה"ת, כ"ו לדעת התוס' דבחיוב תליא מילתא, אבל לדעת הרא"ש ז"ל דברגילות תליא מילתא, שפיר י"ל דגם בת"ב כיון דרגילות ללמוד דברים המותרים בת"ב לא הוי הפסק. וי"ל נפק"מ איכא דהתוס' לקולא והרא"ש ז"ל לחומרא. דהנה הרא"ש ז"ל בתשובה כלל ד' כ' ז"ל וז"ל "ושאלת אם בכל פעם ופעם שיעסק בתורה צריך לברך על ברכת התורה, תשובה מי שחותרו ואונתו ואינו מבטל אלא כשצריך לחזור אחר פרסותו ובכל פעם דעתו על למודו ומיד חוזר ללמודו אחר שעשה צרכי פוסק ואין מתעסק בדברים בטלים אין צריך לברך, דאין כאן היסח הדעת, ואם לאו צריך לברך". ומדבריו ז"ל נראה להדיא דרק מי שרגילותו שלוב מיד ללימודו אבל מי שאין רגילותו לחזור מיד לתלמודו חייב לחזור ולברך.

ומעתה כ"ו לדעת הרא"ש ז"ל, אבל לדעת התוס' דבחיוב תליא מילתא אי"כ גם אם אין רגילותו לחזור לתלמודו מיד בגמר עסקיו, מ"מ כיון שחייב ללמוד כל היום הוי כיושב כל היום בלי הפסק. ושור"ד דכן עולה מפורש מדברי הר"י ז"ל בברכות שם שכ' בשם הר"י ז"ל דלכא"ה ה' נראה לחלק בין מי שלומד בקביעות ל היום או רובו, אבל מי שאינו קורא בקביעות אלא במקרה, חייב לחזור ולברך ברכה"ת. אלא שנהגו העולם שלא לברך כלל, דכיון דמצות הקריאה כל היום היא, אותה הברכה שבבוקר פוטרת כל מה שיקרא ביום יעו"ש. ובהו יש לבאר היטב פלוגתת הט"ז והמ"א ז"ל. דהנה המ"א ז"ל בסי' מ"ז סק"ט דייק מלישנא דמרן המחבר ז"ל שכ' "אם הפסיק

בעמדינו סמוך ונראה ליום קבלת התורה אשר הנחילו השי"ת ברחמינו הגדולים, וחיי עולם נטע בתוכינו אכתוב בעז"ה ענין הנוגע בברכות התורה. אמר' בברכות י"א ב', "אמר רב יהודה אמר שמואל השכים לשנות, עד שלא קרא קרי"ש צריך לברך. משקרא קרי"ש א"צ לברך שכבר נפטר באהבה רבה. והתוס' שם ד"ה שכבר, הביאו דברי הירושלמי, דהא דאהבה רבה פוטרת ברכה"ת היינו דוקא בשנה על אתר. וכ' הר"י ז"ל שם, הירושלמי מייירי רק בברכת אהבה רבה דנתקן בשביל קרי"ש אלא דיוצאים בזה יד"ח ברכה"ת, אבל המבכר בבוקר ברכה"ת שזון עיקר לברכות התורה פוטרות כל היום.

הק' התוס' וז"ל, "וא"ת מאי שנא מסוכה שצריך לברך על כל שעתו וסעודה לישב בסוכה. וז"ל דשאני תורה שאינו מייאש דעתו, דכל שעה אדם מחוייב ללמוד דכתיב והגית בו יומם ולילה והוי כמו יושב כל היום בלי הפסק. אבל אכילה בסוכה יש שעה קבועה". וכתבו תלמידי רבינו יונה ז"ל דלא דמיא לתפילין וציצית, דא"ג מצותן כל היום מ"מ כ"פ שחולצין וחוזר ומניחן חוזר ומברך, דשאני תפילין וציצית ששחולצין נגמרה מצותן, משא"כ לימוד תורתנו הקדושה אינה נגמרת כלל וכל שעתא ושעתא בחיוב קיימא. והנה מדברי התוס' נלע"ד בע"ה להוציא ב' חידושי הלכות שלא שמענו מעולם שחוגגין כן.

א האגור ז"ל בסי' ב' הביא בשם מהרי"ל ז"ל דנשים חייבות לברך ברכת התורה, והעתיק מן המחבר ז"ל הלכה בסי' מ"ז ס"ד. ובבית יוסף העתיק מן הר"י ז"ל דלא דמיא למה שטעמים אמאי הן חייבות בברכת התורה הרי פטורות ממצות לימוד תורה, וז"ל, "ועוד כי הן מברכות על קריאת הקרבנות ותפלה כנגד קרבנות הקבועות הן חייבות בתפלה ואם כן חייבות ג"כ בקריאת העולה והקרבנות, וכל שכן לרדכי ס"ג שכתב שהנשים חייבות ללמוד הדינים השייכים להן".

והשתא יש לדון אשה שבירכה ברכת התורה והפסיקה ויצאה לעסקיה, והשתא רוצה שוב ללמוד האם חייבת לברך שנית ברכת התורה. והנה לטעמא דתוס' דהא דלא דמיא לטובה היינו משום שמחוייב כל שעה ללמוד, לפי"ז בנשים דאינן חייבות ללמוד כל היום דינא הוי דחייבת לחזור ולברך. וגם לטעמא דכ' הסמ"ג ז"ל דנשים חייבות ללמוד הדינים שלהם, מ"מ פשיטא דאינן חייבות ללמוד כל היום אלא דצריכות ללמוד כדי לידע הדינים השייכים להם.

ודע, דלטעמא דכ' האגור ז"ל דחייבות לומר פר' העולה, הנה לפי"ז דכיון דנשים חייבות בתפילה רק מדרבנן, וגם לדעת הרמב"ם ז"ל דחייבות בתפילה מדאורייתא, מ"מ יוצאים יד"ח תכונת בקשה אחת וכדכ' הגמ"א ז"ל בסי' ק"ו סק"ג, וא"כ אמירת פר' העולה הוי רק חיוב מדרבנן, א"כ יש לצדד דכל חיובם בברכת התורה הוי רק מדרבנן, דמדאורייתא אינן חייבות ללמוד תורה.

ונפק"מ הליכא אשה מסתפקת אם אמרה ברכה"ת, דבאיש קיי"ל דחוזר ומברך ברכת אשר בחר בנו וכדכתיבה המשנה ברורה ז"ל ר"ס מ"ז בשם הגאון ז"ל, ולהג"ה כ"ז באיש אבל אשה אינה חוזרת ומברך. תו נפק"מ דינא יכולה להוציא את האיש, לדעת הפוסקים ז"ל דברכת התורה לאיש הוי חיוב תורה, דהיא חייבת רק מדרבנן. אמנם המשנה ברורה ז"ל בסי' מ"ז בבאר שבע ד"ה נשים העתיק משם' הדפמ"ג ז"ל שם משב"ז סק"א דנשים יכולות להוציא את האיש, ומשמע התם דהיינו גם להשי' דברכה"ת הוי חיוב תורה, וצ"ע אמאי.

ב יש לדון בט' באב דליכא חיוב ללמוד תורה ומ"מ מברכין ברכת התורה. והשבלי הלקט ז"ל בסדר תענית סי' רס"ט כ' וז"ל "ויש גאונים ז"ל שאומרים שאין מברכין ברכת התורה שהיא אסורין בדברי תורה והמדרשות שוליה. ולי נראה שצריך עיון, שהרי הוא רשאי לקרות בתורה ובאיוב ובקנינות ובדברים הערים שבירמיה הלך מברך ברכת התורה". ומדבריו ז"ל נראה להדיא דליכא חיוב ללמוד תורה בת"ב דכדעת הריטב"א ז"ל במו"ק כ"א א'

מללמוד ונתעסק בעסקיו כיון שדעתו לחזור וללמוד לא הוי הפסק, וכ' עלה המ"א ז"ל "משמע דמי שאין דרכו ללמוד ונמלך ללמוד צריך לברך, וכ"כ הרא"ש בתשובות". אבל הט"ז ז"ל שם סק"ח כ', "לכאורה משמע באין דעתו לחזור וכו' צריך לברך שנית דהוה כמו נמלך. אבל אין האמת כן, דכבר נתבאר לעיל הטעם שאין הפסק מפסידי כלום מטעם שחיוב הלימוד תמיד רובץ עליו אלא שהטרדה פוטרתו, וכל שעה שאינו טרוד חל עליו החיוב, ע"כ" א"צ לחזור ולברך ולא בדעתו תליא מילתא".

ולהג"ל יפה הוא מבואר, דהט"ז ז"ל הרי העתיק טעמא דהתוס' דבחיוב תליא מילתא, ולפיקך גם אין רגילותו לחזור לתלמודו מיד בגמר עסקיו אינו חוזר ומברך, והמ"א ז"ל הכריע כטעמא דהרא"ש ז"ל.

והנה אי כניס אנו בעז"ה בזה יש לבאר באופן נפלא פלוגתת התוס' והרא"ש ז"ל לענין שינה.

דהנה התוס' בברכות הנ"ל כתבו וז"ל, "והיה אומר ר"ת כשאדם עומד ממשותו בלילה ללמוד שא"צ לברך ברכת התורה מפני שברכת התורה של אמתול שחירות פוטרת עד שחירת אחרת, ולא בהיריא, וכ"כ תר"י ז"ל בדעת הה"י ז"ל. אבל הרא"ש ז"ל בתשו' כלל ד' ס"א כ' וז"ל "ולענין ברכת התורה, אדם הרגיל לשכב על מטתו בכל יום ולישן, שינת קבע מיקרי, והוי הפסק וצריך לברך ברכת התורה בקומו. אבל הרגיל להתנמנם מיושב או על אצילי ידיו, שינת עראי הוא ולא הוי הפסק. וכן אם השכיס עצמו על המטה ולא היה יכול לישן, לא הוי הפסק דבעודו ניעור דעתו על למודו".

ולדברינו הנ"ל נמצא דהר"ת והר"י ז"ל לטעמ' אזיל והרא"ש ז"ל לטעמ' אזיל. דהנה לדעת הר"י ז"ל דבחיוב תליא מילתא, אי"כ גם כשישן לא נפטר מחיובו ללמוד תורה כל היום ולפיקך אינו חייב לחזור ולברך, אלא בהכרח דחז"ל תיקנו לברך כל יום בבוקר ברכה"ת אע"ג דלא הפסיק. אבל לדעת הרא"ש ז"ל דברגילות תליא מילתא וכיון דרגיל לחזור וללמוד בגמר עסקיו אינו מסיח דעתו גם בשעת עסקיו, אי"כ כ"ו בזמן שהוא ע"ד דאינו מסיח דעתו אבל בשעת שינה שאינו בר מחשבה ודאי הוי היסח הדעת, ולפיקך ס"ל להרא"ש ז"ל דאפי' שינה ביום הוי הפסק. ומה"ט כ' הרא"ש ז"ל דדוקא שינת קבע, אבל מנמנם על אצילי ידיו דהוי גימ' ולא נים ובר מחשבה הוא לא הוי הפסק דגם בזה שייך לומר שאינו מסיח דעתו.

ונלע"ד בעז"ה המצאה נפלאה דשינה הוי הפסק ולא מטעם היסח הדעת. דהנה כבר נודע בשערים דברי הפרי יצחק ז"ל בתשו' ח"א סי' ה' דהא שינה לא הוי היסח הדעת בתפילין היינו משום כדשהו ישן אינו מקיים מצות תפילין כלל. והיעב"ץ ז"ל בשאלית יעב"ץ פ"ב סי' צ"ז כ' נמי, דהיישן לא בר מצוות הוא והוי כאבד שאין בו דעת, ועי' בדברי הגרש"א ז"ל בהליכות שלמה סוכות פ"ט.

והשתא לפי"ז י"ל בע"ה סברא נכונה. דהנה הא דדני הראשונים ז"ל בהפסק גבי ברכת התורה וכתבו דכיון שחייב ללמוד כל היום לא הוי הפסק, הנה סברא זו מהני לענין הפסיק לעסקיו וכדו' שגם בזמן שמתעסק חייב בת"ת. אבל כשישן, דבזמן שינה נפטר ממצות התלמוד תורה דהוי כשנוטה, א"כ פשיטא דבדאיכא הפסק חייב לחזור ולברך, דזה גופא שנפטר מחיובו ללמוד תורה בזמן שישן הוי הפסק. וכדמצינו לענין ציצית תפילין דלמ"ד לילה לאו זמן תפילין גם אם לא הסיח התפילין והציצית בלילה חייב לחזור ולברך עליהם בבוקר. אמנם בישן בציצית בלילה למ"ד נסבות יום בלילה חייב, לא מצניא דחיבי לחזור ולברך בשניעור, ותיקשי אמאי תיפול' להשינה עצמה הוי הפסק, ובע"כ לומר דגם בזמן שישן נהי דליכא חיוב מצותו עליו מ"מ מקיים מצוה כמה שהציצית עליו, וכ"ו נוחא בציצית אבל בלימוד התורה שבזמן שישן בטל מלימודו וליכא קיום מצוה ודאי צריך לחזור ולברך.

אמנם אי"כ צ"ע, דהא הר"י ז"ל ס"ל להדיא דשינה בלילה לא הוי הפסק ואע"ג דס"ל דבחיוב תליא מילתא וכן צ"ע מהא דהרא"ש ז"ל כ' דשינה הוי הפסק רק משום דמסיח דעתו מללמוד, ולהג"ל צ"ע תיפול' דהוי הפסק כיון שנפטר מחיובו, וא"כ מדבריהם ז"ל מוכח דלא כסברת האחרונים ז"ל הנ"ל דבזמן שינה נפטר ממצות התלמוד ואע"ג

תמצית העולה מהדברים

- א** דעת הר"י ז"ל דהמבכר ברכה"ת והפסיק לצורך עסקיו כשחוזר לתלמודו א"צ לחזור ולברך ברכה"ת, ולא דמיא לטובה דהתם יש שעה קבועה לאכילה, אבל ללמוד תורה חייב כל היום ולא חושב כהפסק.
- ב** יש לחדש לפי"ז דלמאי דקיי"ל דנשים חייבות בברכה"ת משום דחייבות ללמוד הדינים שלהם או משום דצריכות לומר פר' הקרבנות, אם בירכה והפסיקה וחוזרת ללמוד חייבת לחזור ולברך, דהרי אינה חייבת ללמוד כל היום.
- ג** תו יש לחדש, למאי דכ' השבלי הלקט ז"ל דבט' באב ליכא חיוב תלמוד תורה ומ"מ מברכין ברכה"ת דמותר ללמוד דברים המותרים בת"ב, אי"כ אם בירך בבוקר של ת"ב והפסיק וחוזר ללמוד דברים המותרים חייב לחזור ולברך ברכה"ת, וזו לא שמענו.
- ד** הרא"ש ז"ל כ' באופן אחר קצת דברכה"ת לא הוי הפסק דהרגילות לחזור לתלמודו מיד אחר גמר עסקיו לא הוי היסח הדעת, ולדבריו ז"ל נראה דלאו בחיוב תליא מילתא אלא ברגילותו
- ה** ולפי"ז בני שאינו רגיל לחזור לתלמודו ונמלך וחוזר לתלמודו חייב לחזור ולברך וכו"ל מפורש בדבריו הרא"ש ז"ל בתשו' כלל ד'. אבל לטעמא דהר"י ז"ל דבחיוב תליא מילתא, אי"כ גם כן דאינו רגיל לחזור לתלמודו בגמר עסקיו אינו חוזר ומברך.
- ו** לפי"ז יש לבאר היטב פלוגתת הט"ז והמ"א ז"ל, בני שאינו רגיל לחזור לתלמודו בגמר עסקיו, דהמ"א ז"ל פסק כהרא"ש ז"ל בתשו' חוזר ומברך, והט"ז ז"ל פסק דאינו חוזר, ולהג"ל הוא כ"פ, דהט"ז ז"ל העתיק טעמא דהר"י ז"ל דבחיוב תליא מילתא, והמ"א ז"ל נקט כטעמא דהרא"ש ז"ל דברגילות תליא מילתא.
- ז** ובהו יש לבאר בע"ה באופן נפלא פלוגתת הר"י והרא"ש ז"ל לענין שינה אי הוי הפסק לברכה"ת, דהר"י ז"ל פסק דאפי' שינה בלילה אינו הפסק והרא"ש ז"ל פסק דאפי' שינה ביום הוי הפסק, ולהג"ל נוחא מאד, דהא בחיוב תליא מילתא, אי"כ גם בשעת שינה לא נפטר מחיובו, אבל אי נפסק דעתו לחזור לתלמודו, אי"כ בישן שאינו בר מחשבה שפיר הוי הפסק.
- ח** ומכאן צ"ע לסברת האחרונים ז"ל דישן פטור מכל המצוות, אי"כ כל שינה ליהוי הפסק משום שנפטר מחיובו ללמוד תורה דהוי כשנוטה שפטור מכל המצוות.

כל צמא לכו למים

מחלוקת באה רק כאשר כל אחד לא יודע את מקומו המתאים, והוא מייחל למקום אחר מזה שניתן לו. מריבה באה כאשר אדם לא בטוח במעמדו, ולכן הוא מתיירא שמא חבריו יכבוש את המקום שהוא עלול להגיע אליו. אבל כשאדם בטוח במעמדו, והוא שלם עם מקומו - כמה הוא שמח לראות את חבריו במקומו, והוא חלו בהצלחה בהמשך הדרך...

כמה נחמד ל"זמר" להשתמש בשירותיו של "איש הסאונד". כמה נח ל"עורך" להשתמש ב"קלדנית". כמה נפלא לאמא להיעזר בכישוריו של אבא, כשהיא יודעת את מקומה בבית. וכמה קשה לאשה להיעזר בבעלה ולקבל הימנו - כשהיא לא בטוחה במאה אחוז שהיא בכלל אמא טובה...

היהודי להיות בלתי מרוצה משום מצב שהוא נמצא בו. ונגד הטבע הזה, בא לו הציור 'הגבל את ההר וקידשתו'. 'השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו'. 'פן יהרוס אלוהים אתם יודעים מה זה לא לגעת בהר סיני כשרואים את כבוד ה' ומגלו עליו?'

זה כמו שאומרים למרוקאי לא לנשק את הגלימה של ה'ראשון לציון'. זה כמו שאומרים לבחור ליטאי לא ללמוד ב'ניטל'. זה כמו שאומרים ליהודי מארץ ישראל לא לנסוע ב'לג בעומר למירון'. געוואלד! מי יכול לעזוב את רבי שמעון ב'לג בעומר!?

ועוד משהו. לא רק הישראלים הרגישו בטוחים במקומם ולא קינאו בלויים. גם הלויים הבינו את מקומם, והיטיבו לעבוד עם הישראלים לפי עניינם.

מה גורם לר"מ לתת שיעור מסובך וקשה לתלמידיו הרכיבים? מה גורם לל"מ לשתמש ב"קטן" לעשות מבצע בישיבה שמרעיש את כל השיבה?

בדרך כלל זה נובע ממקום אחד: שה"משגיח הגדול" יראה, ויבין כמה הוא ר"מ נפלא. ויבין כמה הוא משגיח מסור.

אם לא היו עוד מועמדים מבחוץ להיות רמ"ם, ואם לא היו אברכי כולל נוספים החפצים להרוויח משכורת של "משגיח קטן" כתוספת הכנסה - אז כל אלה היו מתפנים לחשוב: איך אני יכול לרומם את בחור פלוני? מהו הליבו חפץ? של בחור אלמוני?

אבל התורה היא 'מידותיו של הקב"ה'. אתם יודעים מה זה "מידות"?

משהו מוגבל. משהו מוגדר. משהו מגודר. אחד שהרגליים שלו צריכים בנעליים מידה 38, לא יכול לנעול נעליים במידה 40 וכן להיפך. זה נקרא "מידה".

וכך התורה הקדושה "מודדת" ונותנת קצבה לאור הלהביות הבורעת בלב היהודי, ואומרת לו: 'גע באור ה', אבל דרך כלי המדידה שנתי לך. דרך תרי"ג המצוות. יש מצווה המגלה יותר את אור ה' האין סופי. יש מצווה המגלה פחות את אור ה' - אך כולן מודדות ומגבילות'.

ועם ישראל הסכימו לכך בחפץ לב. ושגאו בקול מלאכים 'נעשה ונשמע'.

והתורה - כמו מים בין אבנים קטנות וגדולות - ניתנה בהדרה לכל ישראל, כל אחד לפי מקומו. ממלכת כהנים וגוי קדוש. הישראלים ניצבים רחוק, הלויים קרובים במקצת, הכהנים עוד יותר, אהרן עומד בתחתית ההר, ומשה עלה אל האלקים.

מריצי התורה לדורותיהם הם אנשים הכי יקרים בעולם. הם מוסרים את התורה בתנאים לא תמיד נוחים, בלחצים, בתחרויות, בקושי, במסירות של ממש.

אבל, יקירי, מותר לנו התלמידים לדעת את המקום המדויק שלנו, לתור ולחפש מה ליבנו חפץ.

ולקבל שם, באותו מקום מדויק, באותו מקום נמוך אבל רגוע - את התורה הקדושה.

ובכן, אם הישראלים עומדים מרחוק, והכהנים עומדים קרוב, למה נאמר שהתורה ניתנה לכל ישראל בשווה?

ועוד יותר תמוה, למה כתוב 'ויחן שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד'. מה, וכי לא היה בלבנו של הישראלי נגד בן דודו הלוי? וכי לא בו לו לאמר: 'אויך מיר א לוי, שטייט נאנט, עער קען דאך קאם ליינען אן פינטלעך; ווער איז עער און וואס איז עער בכלל?'

אז זהו זה. שלא.

מורה נכנס לכיתה ובידו כלי שקוף, מחזיק ליטר פחות או יותר. מאמתחתו הוא מוציא שקית אבנים גדולות, שקית מלאה באבני חצץ קטנטנות, שקיק מלא בכל וספל מלא מים - ומנסה להכניס את כל החכול לתוך הכלי השקוף.

תחילה הוא שם את החול, ואח"כ את מים, והופ - הכלי מלא. לא יכול לקבל את האבנים. שם את המים ואח"כ את האבנים הגדולות, אך אויה, אין מקום לאבנים הקטנות ולחול. ואז הוא מרוקן את הכלי, ומתחיל להתחלה: אבנים גדולות. כולן בפנים. החול נשפך אף הוא בין חריצי האבנים כולן. והנה המים - יש להם מקום למכיר, להיספג בין החול, בין האבנים הגדולות והקטנות, ואפילו קצת לצוף מעליהן למעלה.

'המים', הוא מסביר בהרשיות, 'יש להם זפנות נפלאה, הם יכולים להיות דקים כל כך, עד שהם יכולים לעמוד ולהתקיים בין שני גרגירי חול'. והוא מסיים 'כאשר יש האבנים הגדולות, אבני החצץ החול תפסו את מקומם המתאים להם, יכלו כולם להנות מקרירותם של המים, ולשתות קצת מהם. ויכולנו אף אנו להנות מכלי המכיל את כל מה שהיה באמתחתנו'.

ה'שם משמואל' ז"ע מקשה, הן יודעים דברי המדרש, שהקב"ה עבר התורה בין כל העמים, בניסיון לראות אולי ושמא ירצו אי מי מהאומות לקבל אותה, אבל אף אחד מהם לא רצה אותה. וזאת, משום שכל עם שאל מה תוכן מצוות התורה, וענה במצוה שהיא נוגדת את אפיו. וכפי שהיטיב קדשו יזאת רבי יום טוב ארליך ע"ה - הצרפתים סירבו למצות לא תנאף. הערבים סירבו למצות לא תרצח. האמריקאים סירבו למצות לא תחמוד וכו'.

לעם ישראל, לא מצאנו שאמר הקב"ה מצוה הנוגדת את אופיים. הרי גר שבא להתגייס דוחים אותו כידוע, ואכן את שאר העמים דחו בדרך זו, שאיימו עליהם לאמר: 'התורה לא תתאמה לכם'. ולמה לא אוימו עם ישראל אף הם, שמצוות התורה אינן אחרים מהן - לא תואמים את אופיים.

עונה הרבי מסוכטשוב ואומר: אכן, גם עם ישראל ציווה הקב"ה להקדמה לקבלת התורה - מצוה הנוגדת את אופיים. זוהי מצוות 'הגבלה'. טבע היהודי לא להיות מוגבל. טבע היהודי לכסוף. טבע היהודי לרוץ. טבע היהודי למרר. טבע

עטרת זקנים

ליקוטים נפלאים מתורת רבוה"ק מדו"קוב ז"ע

לעטר פתורא

דרושים נאים לפרשת השבוע

~ בקדושת התורה מתעלה אפי' הפחות שבפחותים ~

במדבר סיני באהל מועד (ק,ק)

זה מורה לנו על קדושת התורה, שהולכת ממקום גבוה למקום נמוך, כי אפילו השפל שבשפלים יוכל לבוא לעבודת ה' ע"י התוה"ק, ולזה בא לנו הכתוב לומר שדיבורו יתברך היה במדבר שהוא מקום פחות מאד, ומקום תוקף הקליפ' כמ"ש נחש שרף ועקרבו וצימאון אשר אין מים, לא מקום זרע ותאניה וגוף, ועכ"ז במקום הפחות הגרוע הזה, שם היה דיבורו יתברך, ושם היה משכן השכינה הקדושה ואוהל מועד, כי זאת הוא השלימות התורה הקדושה שותכל להפשט לכל מיני שפלים ועומקים ולהעלות כל הבחינות אפילו הפחותים מתעלים ע"י התוה"ק.

(זרע קודש)

והייתם לי סגולה מכל העמים (שמות יט ה)

ע"ד הכתוב (תהלים יטו) 'ד' מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו. כי אנו אומרים 'ד' מלך ד' מלך ד' מלך, והם על עבר עתיד והוה. והנה גם באוה"ע יש מאמינים בעבר ועתיד להאמין בחידוש העולם העבר ובמופתים הקדמונים, וגם מאמינים בהעדר העולם לעתיד, אמנם בבחינת הוה אינם מאמינים שגם עתה יש משגית, באמרם עזב ד' את הארץ, ואינו משגיח כלל בגלות המר הזה.

וזהו 'ד' מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו', היינו, על החטא הזה יאבדו גוים מתוך הקהל, לאשר שאינם מאמינים על הוה ג"כ, אשר תמיד מלכותו בכל משלה, וגם עתה יעינו משוטטות בכל, שהוא בבחינת ד' מלך בקדושת סגול.

וזהו 'והייתם לי סגולה מכל העמים', אשר בזה ניכר חשיבות ישראל מכל העמים בבחינת נקודת סגול, שהוא 'הוה', וגם עתה מלכותו בכל משלה, ובוזה אוה"ע אינם מאמינים, רק זרע ישראל עם קדושו.

(אמרי נועם)

וקדשתם היום ומחר (שמות יט י)

כי אי אפשר לזכות לתורה רק על ידי פרישות מתאוה וקנאה ותחרות וכל מדות מגונות.

(זרע קודש)

~ תכלית יצי"מ להשתעבד להשי"ת ~

אנוכי ד' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. (שמות כ, ב)

וברשי"י 'כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים ל'. ותראה רמז לזה, כי התיבות 'הוצאתיך מארץ מצרים' בגימטריא 'שתהיו משועבדין ל'.

(רמז הפלאות)

~ לימוד התורה מתוך ענוה ~

חרות על הלוחות. אל תקרי חרות אלא חירות (עירובין נד.)

כי אמרו ז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי משיש עצמו כשירי. וכל המתירהו חסרתו מסתלקת ממנו, וזהו אל תקרי 'חרות' גימטריא 'חכמה בינה דעת'. ו'חירות' גימטריא 'שפל רוח', אשר על ידי שפלות רוח יוכל להמשיך חכמה בינה דעת לעצמו.

(אמרי נועם)

רצוננו לראות את מלכנו

אמר ריב"ל בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם מה לילד אשה בנינו וכו' 'מה אנושי כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו ה' אדנינו מה אירי שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים', והשיב להם משה שהרי רב בני אדם יכולים לקיים את המצות הגשמיות של התורה, עד שאמרו שהודו לו מלאכי השרת ואף נתנו לו מתנות - מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שנאמר 'עלית למרום שבת שבי לקחת מתנות באדם' - בשכר שקראו אדם לקחת מתנות. ונראה מאוד מדוקדק, שתחילה קראו לו - 'אנוש' 'ובן אדם', ולכן טענו שלא ליתן לו את התורה, אך בסוף שקראו לו - 'אדם' הודו לו ואף נתנו לו מתנות. וז"ב מה עומק הדברים.

והנראה, שהנה ידוע שכל מה שזכו בני' למעמד סיני צורתו היה בזכות מה שאמרו 'רצוננו לראות את מלכנו' (כמ"ש רש"י עמש"כ יוגד משה את דברי העם' עיי"ש). וכתב הגר"י שרק בזכות בקשה זו זכו לד' דברים - והנה נאמר כאן ד' דברים לקראת מעמד הר סיני - א'. הכנה. (והראיה דנאמר דין הכנה חוץ מדין פרישה מאשה, הוא ממה שנאמר בלוחות השניים (כי תשא ל' ד) 'והיה נכון לבקר' והרי משה היה בין כך פרוש מאשתו, וע"כ דנאמר דין 'הכנה' לחוד כמש"כ). ב'. כבוס בגדים. (וכבוס זה דנאמר בקרא הוי רק לנקיות ולא טבילת הבגדים כדאיית ביבמות מ"ו ב עיי"ן שם, ועי' באונקלוס). ג'. פרישה מאשה. ד'. יציאה לקראת האלקים. וצריך לברר למה בזכות בקשה זו זכו דוקא לד' דברים הללו. והנראה לומר ששורש הבקשה היתה מרצון, כמ"ש 'רצוננו לראות', והרצון מהותו לבקש מה שלא נמצא, לשאוף למקום שאינו נמצא בו כרגע. והנה בשם 'אדם' אמרו חז"ל שרומזים בו שני דברים, א' לשון אדמה, ב' אדמה לעליון, והינו שם נאשר במקומו הרי הוא כאדמה הדוממת, אבל אם הוא שואף לצאת ממקומו לכיוון מעלה הרי הוא בבחינת 'אדמה', שהוא שבו טמון כח הרצון, שאדם מציין את עצמו במקום אחר וממלא אותו בכך. ולכן כאשר השתמש ב'ב' בכח הרצון, ונכנסו לבחינת 'אדמה לעליון' שבהם, דהינו שיצו לצאת מהמקום הגשמי שבו א"א לראות את הי"ת למקום רוחני שבו ניתן כביכול לראותו, זכו מיד לארבעת הדברים הנ"ל שכולם בבחינת הפשטת הגשמיות שבהם, שהרי זה היה רצונם, והבן.

ולפ"ז נתבאר היטב לשון המלאכים שכינו את משה בתחילה 'אנוש' ובן אדם' שבאו לרמוז בשני שמות אלו שהאדם שהוא בחינת 'אדמה' לא ראוי לקבל את התורה. כמ"ש - 'ולשת גם הוא ילד בן ויקרא את שמו אנוש' ופירשו במדרש - על שם 'ומכתי אנושה', לפי שבימיו נעשה שם הקב"ה מחולל עשה ע"ז ומנעו עצמם מלקרוא בשם ה'. וכן מה שאמר בלעם - 'לא איש אל ויכזבו בן אדם ויתנחם', כי שני שמות אלו מראים את הצד הפחות שבאדם. ולכן אמר שיעיהו הנביא - 'אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה', דהינו אשרי מי שגם שהוא במצב הפחות של 'אנוש' 'ובן אדם', אע"פ כן 'יעשה זאת' ו'יחזיק בה'. אבל כאשר הראה משה שרצונו לצאת מהגשמיות ע"י קיום התורה, שניי קיום המצות הגשמיות יקדש עצמו - ממילא קראו 'אדם' ע"ש החלק הרוחני שבו, והודו לו.

רבינו ישראל בעל-שם-טוב הקדוש זי"ע חג השבועות תק"ך

בלבב שלם, והואילו לשוב ולשלוט עמו את ילדיהם כרגיל. ואכן, בפעם הבאה, תביא עמו רבינו ממקום התבודדותו במעבה היער, מקל עב וארוך וקוצים בראשו, וכך הלך עם הילדים כשהוא מרעיף עליהם דיבורי חיזוק ואמונה. והיה כאשר שב ובה לפניהם הזאב המחריד, התנפל עליו רבינו ובכוחות על-טבעיים היכה אותו על מצחו, מכות קשות ונאמנות, עד שנפל ארצה ומת, נשמחת כל הילדים, שהמשיכו את הדרך לבית תלמודם, ברוגע ובבטחה. למחרת אותו יום נפוצה שמעה בעיירה, כי נבלתו של גוי מכסף אחד נמצאה מוטלת ברחוב. או-אז הבינו כולם כי הוא זה שתעת בכפשיו והתלבש בדמות זאב נורא, בנסותו לבטל תורת תשב"ד, אך העוזר הפלאי הצליח בחסדי ה' להעבירו מן הארץ.

באהי קטירא אתקטר

תורת החסידות, חלק היא מתורת ה' שקבלנו בהר סיני, אך נתגלתה רק על ידי רבינו הבעש"ט הקדוש בימיו, כהנהגה לקראת הגאולה השלימה. וכמאמר תלמידו הרה"ק רבי דוד לייקס, שהתורה כמוה קומה שלימה, ויש לה גוף, נפש, רוח ונשמה. משה רבינו ע"ה, בחוקות ומשפטים שנתן, גילה את גוף התורה, רבן שמעון בר יוחאי ע"ה בזוהר קדשו גילה את נפש התורה, רבינו האר"י הקדוש בשעריו שפחת גילה את רוח התורה, רבינו הבעש"ט באור חסידותו גילה את נשמת התורה, ואילו את חלק העליון, החיה יחידיה, גילה מלך המשיח כשיבוא במהרה בימינו. בדרך עקבא דמשיחא, מבקשים כוחות הסטרא-אחרא לבלע את הקודש, מאחר והם מרגישים בקץ הבא עליהם, והם משתוללים נורא בכישופיהם ובקטרוניהם, בנסותם להשתיק חלילה את קול התורה בכלל, ואת הבל פיהם של תשב"ד בפרט. ואולם, מכוחו של האי רעיא מהימנא, רבינו הבעש"ט הקדוש, היבעהפער של הקב"ה כביכול, ועל ידי ההתחזקות במשנתו הטהורה, שבאה לעולם כדי לפלס עבודתו את הדרך בין סמאות הדור הקשה והשפל, נזכה להתגבר על כל המכשולים, וכימי עמידתו הרגלי הר סיני ייפסקו זוהמות, יתראפו כל החוליים, וקול ה' ישמע שנית בהדר: 'אכני ה' אלוקי...'

בו היה מלמד אותם לענות 'אמן', ואמן יהא שמיה רבא, 'ברכו' ו'קדושה', בקול נעים ובכוונה פשוטה. והיה הנער עושה מלאכתו בנאמנות עצומה, מתוך התלהבות ואהבה אין קץ. אמת מה נהדר היה מראה שיירת הילדים בדרך הילוכה בין סמאותיה השקטות של העיירה, ועל צבאה העוזר המסור, שהיה משורר עמהם שירי ערגה וכיסופים לקל חי, והיתה שירתם נשמעת בכל פינות העיירה, ומנעימה את יומם של תושביה. על אחת כמה וכמה, בשעה שהיו מצפצפים בקולם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, והיה הבל פיהם שאין בו טעם חטא משתפך לו מבעד לחלון, ונדמית להם ליהודי המקום כשירת הלויים בבית המקדש. בוקר אחד קרה הדבר. בשעה שהלך רבינו בראש קבוצת הילדים, וכרגיל היה מנגן עמהם בחדוה. לפתע נהג מבין הסמאות זאב שחור ענק ואיום, שהיה הולך ובה לפניו כמשחר לטרף. כמעט שפרחו נשמותיהם העדינות של הילדים מרוב פחד, בעתה וחלחלה. ובכוחות לא להם רצו וחזרו מבהלים ודחופים על עקבותיהם. גם רבינו רץ עמהם, כשהוא דואג שאכן ישוּבו כל אחד לביתו, בשלום בלי פגע. בלילה הנוא נדהה שנת הילדים. מראה הנורא של הזאב שהטיל עליהם את אימתו בבוקר, עדיין הילך אימים במחשבותיהם. למחרת, החליטה אמותיהם שלא לשלוח אותם יותר אל בית רבן. הבין רבינו, כי יצא השטן לנגדו, כדי להפריע לדרוך בקודש, וכדברי בעל שבחי הבעש"ט: 'ויבוא גם השטן בתוכם, כי הבין עד היכן הדברים מגיעים, ונתירא לפנשו פן יגיע העת שיתבלע הארץ', והוא החליט להילחם בו. הוא נזכר במה שאמר לו אביו רבי אליעזר, ברגעי הפרידה ממנו, בנו יחידו. טרם פטירתו: 'זכור נא בני אהובי ש' אתן בכל עת, ואל תירא ואל תחת משום דבר בעולם זולתו'. מילים שחנקו היטב בלבו, ולויו אותו במשך ימי נעוריו, בפרט בשעות בהם התבודד עם קונו, בין עצי היער. הוא נחם אפוא אל הוריו הילדים, ודיבר על ליבם: 'אזוור עצמי בגבורה להיאבק עם החיה הנוראה, בעזרת ה', ואף להמיתו, הבטיח להם, ובלבד שלא תתבטל תורתם של תשב"ד'. ההורים שהכירו את מסירותו הנאמנה של העוזר הנערץ, שמכוונו דיבוריו

קבלת התורה באוקאפ
"הלואי והיינו מנשקים את ספר התורה בעת הקפות של שמחת תורה, באותה אהבה שהיה רבינו בעל-שם-טוב הקדוש מנשק את התיוקוּת של בית רבן, כשהיה מוליכם אל החידערי". כך התבטא פעם תלמידו הגדול וממלא מקומו כבודו, הרב רבי בער - המגיד הקדוש ממעורטש. ואכן, זו הייתה עבודת הקודש שלקח על עצמו אותו צדיק, קדוש ישראל, במשך ימי צעירותו עד עת התגלותו. לחנך ולגדל נפשות לידי ישראל, לתורה וליראה טהורה. תחילה כ"עזר" למלמד בעיירת מגוריו אוקאפ, לימים כמלמד בפרברי בראד ולאחר מכן בטלוטס. והיו צדיקי הדורות מרבים שבשבו אותה עבודה של מלמוד, שבכוחה ועל ידה באה החסידות לעולם. שכן מנחיל היה רבינו את דברי התורה הלה, שום נזק או הפרעה מן החיצונים, המבקשים רבינו ע"ה שהנחיל לעם ישראל את התורה בהר סיני. ומי שהיה לו אוזן שומעת, יכול היה לשמוע מתוך הבל פיהם של תיוקוּת אלו, כמו בהר סיני 'קול אלקים מדבר מתוך האש' - מתוך אש נשמתו של רבינו. שהיה לומד עם תלמידיו בניגון חדש משלו. ניגון חרישי נלבב, שהיה מלא כיסופים לווהטים, המזעזעים תכופות את הנפש במסוּרִים. וכמשה רבינו ע"ה - בשעתו, נטל אף הוא על עצמו את האחריות, כרועה נאמן הדואג לשמור את דרך עץ החיים, לבל יאירע להם, למקבלי התורה הלה, שום נזק או הפרעה מן החיצונים, המבקשים בכל דרך לבלע את הקודש, ומנסים להזיק חלילה לנפשות הטהורות, בשעה שחפצים לעשות רצון בוראם ולעסוק בדברי תורה. שעה אירע באותו סיפור נורא, המובא בספר 'שבחי הבעש"ט' לרבי דוב בער מליניץ, חננו של הרה"ק רבי אלכסנדר שחט - איש ימינו ויד ימינו של רבינו. המעשה היה בימי נעוריו של רבינו, בתקופה בה נאלץ, עקב תימותו, להתפרנס בכוחות עצמו, אז החליט על עבודתו הראשונה כ"בעהפער" - עוזר של המלמד דמתא. תפקידו של העוזר, הריש דוכנא, היה להוליך ולהביא את התיוקוּת מבתיהם אל בית רבן וזוהר, ומבית רבן לבית הכנסת,

עטרות של שבילים פלאות ופרפראות

שבת שקודם חג השבועות
על רום מעלת השבת קודש שקודם לחג השבועות כתב בספה"ק 'בית אהרן' (קארלין):
"בשבת זה צריך ללכת לאחד להכין עצמו לקבלת התורה... כי השבת הוא גדול מחג השבועות, ואין יהיה הכנה לו, רק מהשבת צריך להמשיך האורה להחג, ויראה כל אחד להכין עצמו בקדושה ובשמחה לקבלת התורה."

אין לך אדם שאין לו שעה
וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמור (א, א).
בספר הק' 'תפילה למשה' להרה"ק רבי משה סאמבור ז"ע - בהקדמה שניה שנכתב ע"י הרה"ק רבי יהודה צבי מדאלינא ז"ע - בשם הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב ז"ע, כתב לבאר מה שכתב רש"י (א, א) 'מתוך חיתונו לפניו מונה אותם כל שעה', שכל אדם יש לו לפעמים 'א גוטע שעה' - שעה טובה, שבאותה שעה הוא לומד ומתפלל כראוי, והקב"ה מונה כל השעות הטובות הללו שיש אצל בני ישראל, מחמת חיתונו של ישראל.

סגולה מרבינו ה' אמרי נועם' זי"ע לבטל מחשבות שונאנו
אף את מטה לוי לא תפקד ואת ראשם לא תשא בתוף בני ישראל (א, מט).

כתב רבינו הרה"ק רבי מאיר מזיזיקוב ז"ע בספרו הק' אמרי נועם (בפישטו), כי התורה מייצגת לנו איך להניצל ממיזמות הגוים אשר כל היום חושבים להרע לישראל ח"ו. והנצח היא, שעל ידי שבני ישראל יקדשו מחשבתם ומוחם במחשבות טהורות ובדיקות' ה' ללא שום מחשבת פסול חלילה, או אז יוכלו להפך ולבטל מחשבות העמים, שלא תהיה תקומה נגד ישראל, וכאותה שאמרו (ג' קדושינו, ג) מחשבתה מוציאה מידי מחשבה. וזוהו 'אך את מטה לוי לא תפקד', תפקוד - מלשון חסרון, והיינו, שלא יהיה שום חסרון במחשבה ובדיקות' ה' הנרגז במילים 'מטה לוי',

כסא דנחמתא

בתנחומינו ישעשענו את נפש ידידנו רב פעלים לתורה ותעודה, העומד על משמר גליונו למן יום הווסדו, ומנווט את יצירתו המפוארת מידי שבוע

הרה"ג ר' יצחק ריין שליט"א
עורך ראשי
ועורך המדור "עטרת פז"

על פטירת אחיו, נפש נקי וצדיק, המדוכא ביסורים שקיבלם באהבה הרב ישראל עמיחי ז"ל

בנחמת ציון וירושלים נתנוחם, ולא תוסיף לדאבה עוד עד עולם, ושנשמע ונתבשר כולנו כאחד בשורות טובות ישועות ונחמות.

מערכת עשר עטרות
שע"י המכון להוצאת כתבי רבוה"ק מדיזיקוב זי"ע

כי מט"ה בגימטריא מוח, אשר מורה על המחשבה מלאה, וכמו כן לוי הוא מלשון דבקות על דך הפסוק (בראשית טז, ז) 'ולוה איש אלי'. ועל ידי יתיקים המשך הכותב - 'זאת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל' - היינו, שלא תהיה לעמים שום נשיאות ראש על בני ישראל, אלא ידבר עמים תחתינו ולאומים תחת רגלינו.

תעשה עצמך כאחד הצדיקים...

וְיָמַת נָדָב וְאָבִיהוּא לְפָנַי ה' בְּהַקְרִיבָם אֶשׁ זָרָה לְפָנַי ה' בְּמַדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא יִהְיוּ לָהֶם וְגו' (ג, ד).

אל רבינו הרה"ק בעל 'אהבת ישראל' מויוזין ז"ע (נחמא דהילולא - שבוע ב' בסיון), נכנס יהודי אחד, והתאונן מרה על שבניו לא הולכים בדרך הישרה, וצועדים אלי שאלו תחתיה ר"ל. הוא ביקש מהצדיק שיכוון לו כדת מה לעשות. וננה לו רבינו: 'תשתלח להשתתף בעריכת השולחן ליל שבת קודש, וממחרת השבת נשוחח אודות כן'.

ממחרת השבת שב היהודי אל הקודש פנימה, שאלו הצדיק במאור פניו: 'אמור נא, כיצד הנך עורך את שולחן ליל שבת בביתך?'

רבינו: 'נאנח האיש יהודי פשוט אנכי, כשאני חוזר לביתי בלילי שבתות, הריני מתווישב קמעא וקורא את כתבי העת. לאחר מכן מזמזם 'שלום עליכם' במהירות, מקדש על היין נוטל ידיים לסעודה'...

- 'ואין אני עורך את שולחני' - שאלו הצדיק.

- 'הרבי עורך את השולחן בהתלהבות ובלחש את קודש'.

- 'ולמה לא תעשה גם אתה כן?'

- 'והלא אנינו רבינו'.

- 'אז תעשה עצמך כרבי? תערך לפני בניך שולחן בהתלהבות עליאת, גם אם אין זה אלא מהשפה ולחוף, כך תזכה שבניך אחריו ילכו בדרך הישרה'...

- 'וכי הרבי מורה לי לשקך? לעשות את עצמי?'

- אכן, לצורך חינוך הבנים מותר להתלהב באש זרה' - השיב ה'אהבת ישראל', והוסיף לפרש בכך את הכתוב בפרשתנו על נדב ואביהו, שנענשו 'בהקריבם אש זרה לפני השם' - בהתלהבות שאינה של אמת - 'ובנים לא היו להם' - לכאורה מה בא זה להשמיענו כאן שהנים לא היו להם, אלא מאי, אם היו להם בנים הרי מותר ואף מצוה היה להם להתלהב באש זרה, כדי שממנו יראו בניהם וכן יעשו, והם כבר יתלהבו באמת.